

Η ΤΕΧΝΙΚΗ ΠΡΟΟΔΟΣ ΥΠΑΓΟΡΕΥΕΙ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΝ ΕΝΟΠΟΙΗΣΙΝ ΜΕΤΑΞΥ ΧΩΡΩΝ ΜΕ ΤΗΝ ΙΔΙΑΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗΝ ΣΤΑΘΜΗΝ

Ὑπὸ τοῦ κ. ΣΩΤΗΡΙΟΥ ΑΓΑΠΗΤΙΔΗ

Καθηγητοῦ τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας εἰς τὸ Ἐθνικὸν Μετσόβιον Πολυτεχνεῖον καὶ τὴν Α.Β.Σ.

Ἡ τεχνικὴ πρόοδος ἀφ' ἑνὸς ὀδηγεῖ εἰς τὴν οἰκονομικὴν ἐνοποίησιν καὶ ἀφ' ἑτέρου προωθεῖται παρ' αὐτῆς.

Ι. Αἱ σύγχρονοι τεχνικαὶ ἐπινοήσεις ἐπέρχονται μὲ ρυθμὸν συνεχῶς αὐξοῦντα, προκαλοῦσαι πραγματικὴν «ἐπανάστασιν» ἔναντι τῆς ἐκάστοτε δεδομένης καταστάσεως. Ἐνῶ εἰς τὸ παρελθὸν αἱ καινοτομίαι ἐνεφανίζοντο κατὰ ἀραιὰ χρονικὰ διαστήματα, εἰς τὸν αἰῶνα μας, καὶ εἰδικώτερον μετὰ τὸν δεῦτερον παγκόσμιον πόλεμον, ἡ μία ἐπινοήσις διαδέχεται τὴν ἄλλην μὲ ρυθμὸν ποῦ προξενεῖ πραγματικὴν κατάπληξιν. Ἐξ ἄλλου, τὰ νέα τεχνικὰ μέσα εἶναι λίαν δαπανηρά. Ἡ δαπάνη τῶν ἐπιχειρήσεων διὰ τὴν ἀπόκτησιν π.χ. τῶν ἐκάστοτε νεωτέρων μηχανικῶν συγκροτημάτων εἶναι προοδευτικῶς μεγαλυτέρα, γεγονόςς τὸ ὁποῖον σημαίνει ὀλονέν ὑψηλοτέραν παγιοποίησιν κεφαλαίων. Αἱ ἐπιχειρήσεις —τόσον αἱ νεοῖδρῦμαι ὅσον καὶ αἱ ὑφιστάμεναι— δὲν δύνανται ἀξίμως νὰ ἀντιπαρέλθουν τὰς τεχνολογικὰς ἐξελίξεις, ἀφοῦ αὗται ἐπιτρέπουν τὴν διαμόρφωσιν χαμηλοτέρου κόστους. Μόνον διὰ τῆς συνεχοῦς τεχνολογικῆς προσαρμογῆς αὗται ἀποκοτῶν ἀνταγωνιστικότητα καὶ καθίστανται βιώσιμοι.

Διὰ τὴν πλήρη καὶ ἀδιάκοπον προσαρμογὴν τῶν αἰ οἰκονομικῶν μονάδων χρειάζονται τὸ μὲν μεγάλα κεφάλαια καὶ ὑψηλὰ ἀποσβέσεις, τὸ δὲ εὐρείαν ἀπασχόλησιν τοῦ παγίου τῶν κεφαλαίου, ὥστε νὰ ἐπέρχεται ἡ κατὰ τὸ δυνατόν χαμηλὴ ἐπιβάρυνσις τοῦ κατὰ μονάδα κόστους τῶν προϊόντων ἐκ τῶν ἀμοιβῶν κεφαλαίου καὶ τῶν ἐν γένει σταθερῶν ἐξόδων.

Ἡ οἰκονομία τῶν μικροῦ ἀλλὰ καὶ τῶν μεσαίου μεγέθους χωρῶν δὲν διαθέτει καταναλωτικὴν ἀγορὰν ἱκανὴν νὰ ἀπορροφήσῃ τοσοῦτον ὄγκον παραγωγῆς. Αἱ ἐπιχειρήσεις τῶν περιορίζουν κατ' ἀνάγκην τὴν δραστηριότητά των κυρίως εἰς τὰ πλαίσια τῶν δυνατοτήτων τῆς ἰδίας ἀγορᾶς. Εἰς τὴν περίπτωσιν ὅμως ταύτην τὸ κατὰ μονάδα κόστος καθίσταται ὑψηλότερον ἐκείνου τῶν μεγάλων καὶ προηγμένων χωρῶν. Συνεπῶς, αἱ χῶραι αὗται, εἴτε παραμένουσαι ἀπροσαρμο-

στοι εις τὰς τεχνικάς ἐξελίξεις (ὕψηλὸν κόστος λόγω χρησιμοποίησεως τοῦ παλαιότερου ἐξοπλισμοῦ), εἴτε υἱοθετοῦσι τὰς νέας ἐπινοήσεις (ὕψηλὸν κόστος λόγω μικρᾶς ἀπασχολήσεως τοῦ παγίου κεφαλαίου), δὲν δύνανται νὰ ἀνταγωνισθοῦν τὰς μεγάλας, αἱ ὁποῖαι, βασιζόμεναι εἰς τὴν ἰδίαν εὐρεῖαν ἀγορᾶν, διαθέτουν τὰ πλεονάσματά των εἰς χαμηλότερας τιμὰς. Συχνὰ μάλιστα γεννᾶται διὰ τὰς μικρὰς χώρας πρόβλημα ἐπιβιώσεως καὶ τῶν ἐπιχειρήσεών των, αἱ ὁποῖαι παράγουν διὰ τὴν ἐσωτερικὴν ἀγορᾶν, ἰδίως ὅταν διὰ διεθνῶν ρυθμίσεων ὑποβιβάζονται τὰ ἐπίπεδα τῶν δασμῶν, ὅποτε τὰ ἐγχώρια προϊόντα δὲν δύνανται νὰ ἀνταγωνισθοῦν τὰ εἰσαγόμενα ἐκ τῶν μεγάλων καὶ προηγμένων χωρῶν. Ἡ δέξις τοῦ προβλήματος εἶναι ἐπὶ τοσοῦτον μεγαλυτέρα ὅσον ἡ χώρα εἶναι μικροτέρα εἰς πληθυσμὸν καὶ ἀσθενεστέρα εἰς ἀγοραστικὴν ἱκανότητα.

Ἡ ἐνοποίησης τῶν οἰκονομιῶν ομάδος μεσαίων καὶ μικρῶν χωρῶν τῆς αὐτῆς περιόου τεχνολογικῆς καὶ οἰκονομικῆς στάθμης, ἀποτελεῖ τὴν λύσιν τοῦ προβλήματος, ἀφοῦ τοιοῦτοτρόπως διευρύνεται ἡ ἀγορὰ ἐντὸς τῆς ὁποίας κινοῦνται τὰ ἀγαθὰ ἄνευ δασμῶν. Οἱ διάφοροι οἰκονομικοὶ κλάδοι παράγουν τότε διὰ τὸν πληθυσμὸν ὁλοκλήρου τοῦ ἐνοποιηθέντος χώρου καὶ δι' αὐτὸ συμφέρει νὰ προβαίνοῦν εἰς συνεχεῖς καινοτομίας, ὅσονδῆποτε δαπανηράς, ἀφοῦ θὰ ἀπασχολοῦν πλήρως τὸν πᾶσιόν των ἐξοπλισμὸν καὶ τὸ κατὰ μονάδα κόστος θὰ διαμορφοῦται εἰς χαμηλότερα ἐπίπεδα, ἀνταγωνιστικὰ καὶ ἔξω τῆς οἰκονομικῆς ἐνοποιηθείσης περιοχῆς.

Ἐπὶ πλέον :

α) Ἡ σύγχρονος οἰκονομικὴ δραστηριότης δὲν ἀναπτύσσεται μόνον διὰ προσαρμογῆς εἰς τὰς τεχνικάς τελειοποιήσεις, αἱ ὁποῖαι πραγματοποιοῦνται εἰς ἄλλας χώρας, ἀλλὰ εἰς ὁλονὲν ἀξανάμενον βαθμὸν, καὶ αὐτοδυνάμως, ἥτοι διὰ τῆς ἐπινοήσεως νέων ὕλῶν, μεθόδων καὶ τεχνικῶν μέσων ἐντὸς τῆς συγκεκριμένης χώρας ἢ τῶν οικειῶν ἐπιχειρήσεων. Ἡ ταχύτερον ἀναπτυσσομένη σήμερον δραστηριότης εἶναι ἡ «βιομηχανία τῶν ἐπινοήσεων» διὰ μέσου δημοσίων ἢ ἰδιωτικῶν ἰνστιτούτων καὶ ἐργαστηρίων ἐρευνῶν. Τὰ διατιθέμενα κεφάλαια διὰ τὴν ἔρευναν, τὰς ἐπινοήσεις, τὰς δοκιμὰς καὶ τὰς πειραματικὰς ἐφαρμογὰς μέχρι τῆς ἐξακριβώσεως τοῦ συμφέροντος πρὸς οἰκονομικὴν ἀξιοποίησιν τῶν ἐφευρέσεων εἶναι τεράστια. Μόνον αἱ μεγάλαι καὶ πλούσιαι χώραι δύνανται νὰ ἀνθέξουν εἰς τὴν χρηματοδότησιν τοιούτων ἐρευνητικῶν προσπαθειῶν. Χαρακτηριστικὸν εἶναι, ὅτι, μολονότι καὶ αἱ μικρότεροι προηγμένοι χώροι ἐπιδίδονται συστηματικῶς εἰς ἐρεῦνας, δαπανῶσαι μεγάλα κεφάλαια, ἐν τούτοις, ὄχι μόνον τὰ ἀπόλυτα ποσὰ ἀλλὰ καὶ τὰ ποσοστὰ ἐπὶ τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος εἶναι αἰσθητῶς ὑψηλότερα εἰς τὰς μεγαλυτέρας χώρας. Ἡ οἰκονομικὴ ἐνοποίησης καθιστᾷ δυνατὴν τὴν συγκέντρωσιν τῶν διασκορπισμένων δραστηριοτήτων δι' ἔρευναν εἰς τὰς κατὰ μέρος χώρας, τὴν εὐρύτεραν χρηματοδότησιν τῶν ἰνστιτούτων καὶ τῶν ἐργαστηρίων καὶ τὴν κάλυψιν οὕτω μᾶς σοβαρᾶς προϋποθέσεως πρὸς ταχύτεραν τεχνολογικὴν ἐξέλιξιν, συντελεστικὴν τῆς ἀνόδου τῆς παραγωγικότητος καὶ τῆς μειώσεως τοῦ κόστους. Ἡ χρησιμοποίησις π.χ. τῆς ἀτομικῆς ἐνεργείας εἰς τὴν οἰκονομίαν προϋποθέτει ἐκτεταμένους ἐρεῦνας, αἱ ὁποῖαι μόνον εἰς τὰ πλαίσια εὐρέος οἰκονομικοῦ χώρου εἶναι οὐσιαστικῶς δυνατὰ.

β) Ὁ καταμερισμός, ἡ εἰδίκευσις καὶ ἡ τυποποίησις προωθοῦνται ἐν τῷ μέτρῳ τῆς ἐκτάσεως τοῦ χώρου, τοῦ πληθυσμοῦ καὶ τοῦ εἰσοδήματος. Εἰς μίαν μικρὰν χώραν ταῦτα ἀποβαίνουν ἐν πολλοῖς ἀσύμφορα, ἐνῶ εἰς τὴν μεγάλην χώραν συντελοῦν εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς ποιότητος τῶν προϊόντων καὶ τὴν πτώσιν τοῦ κόστους αὐτῶν. Εἰς τὴν ἐνοποιημένην οἰκονομίαν δύναται ὁ καταμερισμός νὰ ἀποτελέσῃ ἀντικείμενον διακριτικῆς συμφωνίας (κατανομὴ δραστηριοτήτων), ὥστε ἕκαστον μέλος τῆς ομάδος νὰ ἐπιδίδεται εἰς τὸν τομέα, ὅπου ἐμφαζει συγκριτικὰ πλεονεκτήματα. Ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας, καὶ ἡ εἰδίκευσις ἀποβαίνει τελειότερα καὶ ἡ ἐπινοητικότης γονιμωτέρα, ἐπ' ὠφελείᾳ τῆς τεχνολογικῆς ἐξέλιξεως, τῆς ἀνόδου τῆς παραγωγικότητος καὶ τῆς ἐλαττώσεως τοῦ κόστους παραγωγῆς.

Ἰδία τεχνολογικὴ στάθμη

II. Αἱ συμπράττουσαι χώραι εἰς μίαν οἰκονομικὴν ἐνοποίησιν δεόν νὰ ἔχουν τὴν ἴδιαν περίπου τεχνολογικὴν στάθμην. Αἱ διαφοραὶ εἰς τὴν τεχνολογικὴν ἐξέλιξιν καὶ τὴν παραγωγικότητα προκαλοῦν ἐπίπεδα κόστους ἀπέχοντα αἰσθητῶς μεταξὺ των, μὲ συνέπειαν τὴν ἐξαφάνισιν τῶν δραστηριοτήτων ὑψηλοῦ κόστους ἐντὸς τῆς ἐνιαίας ἀγορᾶς. Αὐτὸ ἀποτελεῖ ἓνα ἐκ τῶν λόγων τῆς καθιερώσεως μεταβατικῆς περιόδου πρὸς ἐξίσωσιν κατὰ τὸ δυνατόν τοῦ τεχνολογικοῦ ἐπιπέδου, ἡ δὲ περίοδος αὕτη εἶναι μακροτέρα προκειμένου περὶ χωρῶν πλέον χαμηλῆς τεχνικῆς ἀναπτύξεως (περίπτωσις συνδέσεως Ἑλλάδος μὲ τὴν Ε.Ο.Κ.).

Ἡ συμφωνουμένη μεταβατικὴ περίοδος συνιστᾷ τὸ στάδιον τῶν τεχνολογικῶν προσαρμογῶν, αἱ ὁποῖαι θὰ πραγματοποιηθοῦν μὲ τὴν σύντομον βεβαίως προσπάθειαν τῆς ἐνδιαφερομένης χώρας, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν οὐσιαστικὴν ἐπικουρίαν τῶν πλέον προηγμένων μελῶν τῆς κοινότητος. Αἱ ἀνεπτυγμένα χώραι μέλη αὐτῆς διαθέτουν τὰ ἐπιτεύγματα τῆς τεχνικῆς ἐξέλιξεως πολυετῶν προσπαθειῶν «εἰς τὸ σύνολόν των» ὑπὲρ τῶν ὀλιγωτέρον προηγμένων χωρῶν, ἀλλ' αὐταὶ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐπωφεληθοῦν ἂν αἱ πρῶται δὲν τὰς συνδράμουν οἰκονομικῶς καὶ τεχνικῶς. Ἰδιαιτέρα μέριμνα ἀπαιτεῖται διὰ τὴν ὑποβοήθησίν των νὰ ἀφομοιώσουν τὰ τεχνικὰ ἐπιτεύγματα. Δὲν ἀρκεῖ, ὅτι εἶναι ταῦτα «διαθέσιμα». Χρειαζέται ἀπαραιτήτως ἡ «τεχνικὴ βοήθεια» τῶν προηγμένων χωρῶν. Ἡ τεχνικὴ αὕτη συνδρομὴ, ἐκδηλουμένη ὑπὸ ποικίλας μορφᾶς (ἐκπαίδευσις, ἐπινοήσεις, ὀργάνωσις, ἐπιχειρηματικὴ πρωτοβουλία κλπ.) συμβάλλει εἰς τὴν αὔξησιν τῆς παραγωγικότητος καὶ τὴν μείωσιν τοῦ κόστους ἐπ' ὠφελείᾳ τῆς ἀνταγωνιστικότητος. Αὕτη, ὅταν ἀποκτηθῇ, συνεπάγεται ἄνετον διεΐδυσιν εἰς τὴν εὐρύτεραν ἀγορὰν τοῦ ἐνιαίου χώρου ὡς καὶ περαιτέρω τεχνολογικὴν ἄνοδον λόγῳ τῆς δυνατότητος συνεχοῦς προσαρμογῆς εἰς τὰς ἐξελίξεις. Τὰ νέα τεχνικὰ μέσα, πλήρως ἀπασχολούμενα, καίτοι δαπανηρά, καίτοι γοργῶς ἀντικαθιστάμενα, δὲν θὰ εἶναι πλέον δυσβάστακτα δι' αὐτάς, ἀφοῦ ἡ ἐπίπτωσις τῶν συναφῶν δαπανῶν ἐπὶ τοῦ κατὰ μονάδα κόστους θὰ βαίνει φθίνουσα. Πρέπει βεβαίως νὰ ἐπιλεγοῦν οἱ δυναμικῶς βιώσιμοι κλάδοι καὶ νὰ προγραμματισθῇ ἡ ἀνάπτυξις των διὰ τοῦ γενικοῦ σχεδίου τῆς ὅλης περιοχῆς, ὥστε νὰ ἐξασφαλισθῇ ἡ εὐρύτερα ἀγορὰ διὰ τὴν παραγωγὴν των.

Ἀρμόζει νὰ σημειωθοῦν ἔνταῦθα καὶ τὰ ἑξῆς :

α) Ἡ ταχεῖα τεχνολογικὴ ἀνάπτυξις τῶν ὀλιγότερον προηγμένων μελῶν μιᾶς οικονομικῆς κοινότητος ὑποβοηθεῖται ἀπὸ τὴν πρόσφορον κινητοποίησιν τοῦ ἀνθρώπινου δυναμικοῦ, δι' ἐπενδύσεων εἰς εκπαιδευτικὰ μέσα, διὰ τῆς ἀπασχολήσεως προσώπων εἰς ἐπιχειρήσεις ὅπου συμμετέχει ἡ ξένη επιχειρηματικὴ πρωτοβουλία καὶ διὰ τῆς μετακινήσεως ἄλλων ἐντὸς τοῦ χώρου τῆς ἐνιαίας ἀγορᾶς ἐργασίας, ὅπου ἐξειδικεύονται ἐπ' ὠφελείᾳ τῆς πατρίδος των, ὅταν ἐπιανέλθουν εἰς αὐτήν.

δ) Ἡ ξένη συνδρομὴ, ἐπεκτεινομένη εἰς τὸν προγραμματισμὸν τῆς ἀναπτύξεως καὶ τὰς «προεπενδύσεις» ἐντὸς τῆς ὑπὸ ἀνάπτυξιν χώρας, συμβάλλει ἀκόμη εἰς τὴν ἐπισήμανσιν καὶ κινητοποίησιν ἀγνώστων ἢ λανθάνοντων πόρων, οἱ ὅποιοι, μὲ τὰ σύγχρονα τεχνικὰ μέσα, δύνανται νὰ ἀποβοῦν βάσεις νέων κλάδων δραστηριότητος μὲ παραγωγὴν διοχετευομένην εἰς ὀλόκληρον τὸν χώρον τῆς κοινότητος. Συνοψίζοντες τὰ ἀνωτέρω ὑπογραμμίζομεν, ὅτι :

α) Ἡ τεχνικὴ πρόοδος ὑπαγορεύει τὴν ἀνάγκην πρὸς οικονομικὴν ἐνοποίησην.

β) Ἡ οἰκονομικὴ ἐνοποίησις εἶναι δυνατὴ μεταξὺ χωρῶν τῆς αὐτῆς περι-
που τεχνολογικῆς στάθμης.

γ) Ἡ ἔνταξις εἰς τὸν εὐρύτερον οἰκονομικὸν χώρον παρέχει δυνατότητα πρὸς περαιτέρω ταχεῖαν τεχνολογικὴν ἀνέλιξιν.

δ) Ἡ «ἀπομόνωσις» δυσχεραίνει τὴν ἀνέλιξιν ταύτην καὶ διευρύνει τὰς διαφορὰς μεταξὺ τῶν χωρῶν εἰς τὸ τεχνολογικὸν καὶ τὸ οἰκονομικὸν ἐπίπεδον.

ε) Ὅσον μικροτέρα εἶναι ἡ ἐσωτερικὴ ἀγορὰ μιᾶς χώρας, τόσον μεγαλυ-
τέρα εἶναι ἡ ὠφέλεια αὐτῆς ἐκ τῆς ἐνοποιήσεως καὶ τόσον βαρύτερα ἡ ζημίαι τῆς
ἐκ τῆς ἀπομονώσεως.

(Εἰσήγησις εἰς τὸ Διαπανεπιστημιακὸν Σεμινάριον τῶν χωρῶν τῆς Ε.Ο.Κ.).